

VILLETTE
Charlotte Brontë

İngilizceden Çeviren: Duygu Şahin
Yayına Hazırlayan: Mahir Koçak
Editör ve Kapak: Naz Yıldız

Sertifika No: 43569
Baskı ve Cilt: İşkur Matbaa
Ağaç İşleri Sanayi Sitesi 1370 Cadde No: 5 İvedik OSB. / Ankara (0312) 394 52 62
ISBN: 978-625-99261-6-2
Sertifika No: 52314
Birinci Basım: Nisan 2024

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yedi Kültür Sanat ve Yayıncılık Faaliyetleri A.Ş.
Birlik Mah. 448.Cad. 455.Sok. No:18 Çankaya/Ankara
Tel: (312) 496 27 10 Faks: (312) 496 27 19
www.yediyayinlari.com info@yediyayinlari.com

Charlotte Brontë (1816-1855): İngiliz Edebiyatı'nı derinden etkileyen Charlotte Brontë, 1816'da Yorkshire, İngiltere'de doğdu. Babası Patrick Brontë, İrlandalı bir rahipti. Charlotte Brontë, ailenin 6 çocuğun üçüncüsüydü. Gençlik yıllarında Charlotte, Branwell, Emily ve Anne, babalarının kütüphanesinde bolca vakit geçirirlerdi. Edebiyata karşı ilgileri de bu yıllarda başlamıştı. Brontë eğitimini Roe Head'de tamamladı ve 1835-1838 yılları arasında aynı okula öğretmen olarak geri döndü. 1839'dan 1841 yılına kadar mürebbiyelik yaptı. İlk romanı Jane Eyre'i 1847 yılında, Shirley'yi ise 1849 yılında yayımladı. Charlotte Brontë, ilk iki romanında "Currer Bell" ismini kullandı. Eserleri tıpkı kız kardeşlerinininkiler gibi İngiliz Edebiyatı klasikleri arasına girmiştir.

Duygu Şahin: Lisans, yüksek lisans ve doktorasını Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü'nde tamamladı. 2015'ten beri çeşitli üniversitelerde sanat tarihi dersleri vermekte. Daha önceki çevirileri: *Ölümsüz* (Catherynne M. Valente), *Kış Hakikatleri* (Paul Poissel), *Mavi Tarlalardan Yürü* (Claire Keegan), *Çıplak Tekillik* (Sergio de la Pava), *Sanatın Toplumsal Tarihi 4 cilt* (Arnold Hauser), *Hayırsever* (Susan Sontag).

Charlotte Brontë

VILLETTE

Çeviren: Duygu Şahin

1. BÖLÜM

BRETTON

Vaftiz annem, Bretton'ın temiz ve çok eski bir kasabasında, güzel bir evde otururdu. Kocasının ailesi nesiller boyu orada yaşamış, hatta memleketlerinin adını almıştı: Bretton'lı Bretton'lar. Bilemiyorum, bu ismi ya tesadüfen ya da uzak bir akrabaları adını oturduğu muhite bırakacak kadar mühim bir zat olduğu için seçmişlerdi.

Küçük bir kızken yılda hemen hemen iki kez Bretton'a gider ve bu ziyaretleri çok severdim. Ev ve sakinleri bilhassa hoşuma giderdi; kocaman ve huzurlu odalar, düzgün mobilyalar, pırıl pırıl geniş pencereler, pazar günlerinin ve tatillerin sonsuza dek sürecekmış gibi görüldüğü hoş bir tarihî sokağa bakan balkon —o sokağın öyle sakin bir havası vardı, kaldırımları öyle temiz— ki... Tüm bunlar beni çok memnun ediyordu.

Yetişkinlerin olduğu evlerde, çocuklar genelde el üstünde tutulur ve Mrs. Bretton da benimle yaygara koparmadan epey ilgilenirdi: Biz tanışmadan evvel tek oğluyla dul kalmıştı; hekim olan kocası, o henüz genç ve alımlı bir kadinken vefat etmişti.

Hatırladığım kadarıyla artık genç sayılmazdı ama yine de zarif, uzun boylu, biçimliydi ve bir İngiliz kadınına göre koyu tenli sayılabileceği hâlde, esmer yanaklarında sağlıklı fışkıran bir berraklık, parlak ve neşeli kara gözlerinde hayat eksik olmazdı hiç. İnsanlar, mavi gözlü —ama çocukken bile çok deliciydi bu gözler— oğlunun da onun gibi esmer olmamasına pek hayıflanırlardı. Arkadaşları, uzun saçlarının rengini tam tarif edemez, sadece güneşte altın sarısı görüldüğünü söylerlerdi. Bununla birlikte çehresi annesininkine çekmişti; ayrıca onun inci gibi dişlerini, boyunu (ya da daha büyümediği için uzun boylu olma ihtimalini), en güzeli de sağlıklı bünyesini ve sahibi için bir servetten daha kıymetli olan neşeli tabiatını almıştı.

O yıl sonbaharda Bretton'da kalıyordum; vaftiz annem beni birlikte yaşadığım akrabalarımın yanından almaya bizzat gelmişti. Sanıyorum ki benim gölgesini dahi sezemediğim hadiselerin patlak vermek üzere olduğunu daha o zamandan apaçık görmüştü. Sezememiştim ya, belli belirsiz bir şüphe beni terdirgin etmeye, üzmeye yetmişti; dolayısıyla tebdil-i mekândan memnundum.

Vaftiz annemin yanında zaman benim için hep su gibi akıp geçerci ama doludizgin değil de usulca, gürül gürül bir ırmağın bir ovada akıp gitmesi gibi... Ona ziyaretlerim, Hıristiyan ve Ümitli'nin¹ “her kıyısında yeşil ağaçları ve tüm yıl zambakların süslediği çayırıları” olan tatlı bir dere kenarı konaklamalarına benzerdi. Orada ne akıl çelen envai çeşit bolluk ne de heyecan yaratan olaylar vardı ama ben huzuru öyle çok seviyor ve öyle az hareket arıyordum ki, bir hadise patlak verdiği bünden adeta rahatsız oldum ve keşke hiç olmasaydı, dedim.

Bir gün bir mektup aldık, ki içinde yazarların Mrs. Bretton'ı şaşırttığı ve biraz da endişelendirdiği her hâlden belliydi. Başta mektubun evden geldiğini düşünerek korkuyla titredim, kim bilir hangi felaket haberini veriyordu. Gelgelelim bana hiçbir şey söylenmedi ve karanlık bulutlar geçip gitmiş gibi göründü.

Ertesi gün uzun bir yürüyüşten dönüp yatak odama girdiğimde umulmadık bir değişiklikle karşılaştım. Gölge nişindeki kendi Fransız yatağım² dışında, bir köşede beyaz cibinlikli ufak bir karyola ve maun şifonyerimin yanında gül ağacından minicik bir sandık peydahlanmıştı. Durup baktım ve düşündüm.

“Bu eşyalar da ne demek oluyor?” diye sordum. Cevap apaçık ortadaydı. “İkinci bir konuk geliyor: Mrs. Bretton başka misafir bekliyor.”

Akşam yemeğine inerken açıklama yapıldı. Çok yakında küçük bir kızın bana eşlik edeceği söylendi: Müteveffa Dr. Bret-

1. John Bunyan'ın (1628-1688) *Çarmız Yolcusu* (1678) adlı kitabından iki alegorik karakter. Roman, İngiliz edebiyatında teolojik kurmacanın en önemli eserlerinden biri olarak görülür. Nehir hem Tanrı'nın Nehri hem de Yaşam Suyu'nun Nehridir, Hıristiyan ve Ümitli yoldan sapmadan hemen önce, çok kısa bir süreliğine bu yolu takip eder. (ç.n.)

2. Direkleri olmayan karyola; duvardaki bir dikmeden sarkan perdelerle örtülür. (ç.n.)

ton'ın bir dostunun ve aynı zamanda uzak akrabasının kızı. Bu küçük kızın yakınlarda annesini kaybettiği de eklendi, gerçi – Mrs. Bretton devam etmeden önce bir süre durdu– ilk bakışta görüldüğü kadar büyük bir kayıp olmamıştı bu. Mrs. Home (görünüŖe bakılırsa bu şahısların soyadı Home idi) çok güzel ama akli bir karış havada, pervasız bir kadındı; çocuğunu ihmal etmiş, kocasını hayal kırıklığına uğratıp kendinden soğutmuştu. İzdivaçları ahenkten o denli yoksundu ki sonunda ayrılık kapıyı çalmıştı; herhangi bir hukuki işleme değil, karşılıklı rızaya dayanan bir ayrılıktı bu. Bu olaydan kısa süre sonra, bir baloda kendini fazlaca yoran bu hanımefendi üŖütüp ateşlenmiş ve çok kısa süren bir hastalık döneminin ardından ölmüştü. Çok hassas mizaçlı bir adam olan ve haberin fazla ani verilmesiyle tarifsiz bir şoka giren koca, görünüŖe göre kendi aşırı sertliğinin –sabır ve hoşgörü eksikliğinin– karısının sonunu hızlandırdığına kanaat getirmişti. Hayata büsbütün küsene dek bu fikri saplantı hâline getirmişti; hekimler çare olarak seyahate çıkmasını salık vermişlerdi ve Mrs. Bretton bu esnada küçük kızının sorumluluğunu almayı teklif etmişti. “Umarım,” diye sözlerini tamamladı vaftiz annem, “çocuk annesine çekmemiştir, zira annesi mantıklı bir adamın bile gafflete düşüp evleneceğı, budala ve hoppa bir kadındı. Gerçi,” dedi, “Mr. Home kendince *mantıklıdır* mantıklı olmasına ama akli hep başka yerdedir. Bilime düşkündür ve hayatının yarısını laboratuvarında deney yaparak geçirir; o ayran gönüllü karısının ne anlayabileceğı ne de katlanabileceğı bir şey bu. Hatta,” diye itiraf etti vaftiz annem, “benim de pek hoşlanmayacağım bir şey bu.”

Bir soruma cevaben, müteveffa kocasına göre Mr. Home'un bu bilim düşkünlüğünü Fransız bir âlim olan dayısından aldığı nı söyledi. Anlaşılan Mr. Home hem Fransız hem İskoç kökenliydi ve Ŗu anda Fransa'da yaşayıp adının önüne *de* yazan pek çok akrabası vardı ve kendisi de asilzade olduğunu söylüyordu.

Aynı akşam saat dokuzda, küçük konuğumuzu getirecek arabayı karşılaması için bir uşak gönderildi. Mrs. Bretton ve ben misafir odasında baş başa oturmuş, onun gelmesini bekliyorduk; John Graham Bretton, taşrada yaşayan okul arkadaşlarından birini görmeye gittiğinden evde değildi. Vaftiz annem

vakit öldürmek için akşam gazetesini okuyordu, ben ise dikiş dikiyordum. Yağmurlu bir geceydi, yağmur camları kırbaçlıyor, rüzgâr kızgın ve tedirgin uğulduyordu.

“Zavallı çocuk!” diyordu Mrs. Bretton, ara sıra. “Tam da böyle bir havada yola çıktı! Keşke sağ salim buraya varsa.”

Saat ona gelmek üzereydi ki kapı zili Warren’ın dönüşünü haber verdi. Kapı açılır açılmaz koridora koştum; bir seyahat sandığı ile birkaç şapka kutusu, yanlarında dadiya benzeyen biri, merdivenin dibinde ise kollarında şala sarılı bir bohça ile Warren durmaktaydı.

“O, çocuk mu?” diye sordum.

“Evet, hanımefendi.”

Şalı aralayıp yüzüne şöyle bir bakacaktım ama hemen arkasını dönüp yüzünü Warren’ın omzuna gömdü.

“Lütfen beni yere indirin,” dedi incecik bir ses, Warren misafir odasının kapısını açtığı anda, “ve bu şalı alın,” diye devam etti, iğneyi çabucak çıkarıp, titiz bir aceleyle beceriksizce üstüne sarılmış şalı atarak. Ortaya çıkan varlık, el çabukluğuyla şalı katlamaya çalıştı ama kumaş o ellerin ve kolların taşıyamayacağı kadar ağır ve genişti. O zaman “Harriet’a verin, lütfen,” diye buyurdu, “o katlayıp kaldırır.” Bunu söyledikten sonra dönüp gözlerini Mrs. Bretton’a dikti.

“Gel buraya, küçüğüm,” dedi kadın. “Gel de bakayım üşümüş müsün, ıslanmış mısın; gel seni ateşin başında ısıtayım.”

Çocuk hemen yanına gitti. Örtüsünden kurtulunca mini minnacık kalmıştı; ama üstü başı temiz, şık bir küçük hanımdı; ince, narin ve dimdik duruyordu. Vaftiz annemin heybetli kucağına oturunca oyuncak bir bebeğe benzemişti; balmumundan yapılmış gibi duran narin boynu ve ipeksi buklelerinin bu benzerliği daha da vurguladığını düşündüm.

Mrs. Bretton çocuğun ellerini, kollarını ve ayaklarını ovuştururken onunla sevecen bir dilde konuştu; kız önce hüzünlü bir bakışla düşündü ama hemen sonra ona tebessümle cevap verdi. Mrs. Bretton genel olarak sevecen bir kadın değildi. El üstünde tuttuğu oğluna karşı bile tavrı nadiren duygusaldı, hatta çoğu zaman tam aksiydi ama küçük yabancı gülümseyince onu öperek “Benim küçüğümün adı neymiş?” diye sordu.

“Küçük Hanım.”

“Ama Küçük Hanım’dan başka?”

“Babam Polly diyor.”

“Polly benimle kalmayı sevecek mi bakalım?”

“*Hep* değil, babam eve dönene kadar. Babam uzaklara gitti.”
Anımlı bir şekilde başını salladı.

“Ama baba Polly’ye dönecek ya da onu alması için birini yollayacak.”

“Gelecek mi, hanımefendi? Geleceğini biliyor musunuz?”

“Sanırım gelecek.”

“Ama Harriet öyle düşünmüyor, en azından uzun süre gelmez, diyor. Hastaymış.”

Gözleri doldu. Elini Mrs. Bretton’ın elinden çekip kucağından kalkmaya çalıştı; Mrs. Bretton başta bırakmak istemedi ama kız “Lütfen, gitmek istiyorum. Tabureye oturabilirim,” dedi.

Mrs. Bretton dizinden inmesine izin verdi ve kız bir tabure alıp onu karanlık bir köşeye götürdü ve orada oturdu. Mrs. Bretton buyurgan, hatta ciddi konularda dediğim dedik bir kadın olmasına rağmen önemsiz meselelere genellikle pek karışmazdı; çocuğun istediği gibi davranmasına izin veriyordu. Bana “Sen ona bakma,” dedi. Ama baktım. Polly’nin küçük dirseğini küçük dizine, elini çenesine dayadığını gördüm, oyuncak bebek eteği gibi eteğinin mini mini cebinden el kadar bir mendil çıkardığını fark ettim ve sonra ağladığını duydum. Üzölmüş ya da canı yanmış başka çocuklar, hiç utanmadan veyahut kendilerini tutmadan bağıra çağıra ağlarlar ama bu çocuk öyle ağlıyordu ki, ağladığı ara sıra sessizce burun çekişinden belli oluyordu sadece. Mrs. Bretton bunu duymadı, ki isabet oldu. Çok geçmeden köşeden bir ses “Harriet için zili çalın!” diye buyurdu.

Zili çaldım; dadı duyup geldi.

“Harriet, benim yatmam gerekiyor,” dedi küçük hanımı. “Yatağımın nerede olduğunu sormalısın.”

Harriet çoktan sorduğunu söyledi.

“Benimle yatıp yatamayacağını sor, Harriet.”

“Hayır, Küçük Hanım,” dedi dadı, “bu genç hanımla aynı odayı paylaşacaksınız,” diyerek beni gösterdi.

Küçük Hanım yerinden kalkmadı ama gözlerinin beni ara-

dığını gördüm. Birkaç dakikalık sessiz incelemeden sonra köşesinden çıktı.

“Size iyi geceler dilerim, hanımefendi,” dedi Mrs. Bretton’ama benim yanımdan hiç konuşmadan geçti.

“İyi geceler, Polly,” dedim.

“Aynı odada yatacağımıza göre size iyi geceler dememe gerek yok,” diye cevap verdi ve misafir odasından çıktı. Harriet’in onu üst kata kucığında götürmeyi teklif ettiğini duyduk. “Lüzum yok,” diye yanıtladı yine, “lüzum yok, lüzum yok,” ve ufacık adımlarıyla yorgun argın merdivenlerden çıktı.

Bir saat sonra yatağa gittiğimde o hâlâ tamamen uyanıktı. Yastıklarını, küçük bedenini oturur konumda destekleyecek şekilde yerleştirmişti. Büyümüş de küçülmüş bir tavırla kavuşturduğu elleri çarşafın üstünde sakince duruyordu. Bir süre onunla konuşmaktan kaçındım ama ışığı söndürmeden hemen önce uzanmasını salık verdim.

Yanıt “Birazdan,” oldu.

“Ama üşüteceksiniz, Küçük Hanım.”

12 Yatağının yanındaki sandalyeden ufacık bir elbise alıp omuzlarına örttü. Bıraktım, nasıl istiyorsa öyle yapsın. Bir süre karanlığa kulak kabarttıktan sonra hâlâ ağladığını fark ettim, kendini tutarak için için ağlıyordu.

Gün ışığıyla uyandığımda kulağıma su sesi geldi. Bakın şu iş! Çoktan kalkmış da lavabonun yanındaki bir tabureye çıkmış, binbir zahmetle (kaldıramadığı) ibriği eğerek tekneye su dökmeye çalışıyordu. Onu o küçücük hâliyle çıt çıkarmadan, harıl harıl elini yüzünü yıkayıp giyinirken izlemek görülecek şeydi doğrusu. Belli ki kendi başına giyinmeye pek alışkın değildi; düğmeler, bağlar, kancalar ve delikler ona bir sürü zorluk çıkarıyordu; seyretmesi keyifli bir sabırla hepsinin üstesinden geldi. Geceliğini katladı, yatağının cibinliğini özenle düzeltti, beyaz perdenin onu gizlediği bir köşeye çekilerek hareketsiz kaldı. Biraz doğrulup neyle meşgul olduğunu görmek için başımı uzattım. Onu dizlerinin üzerine çökmüş, başını ellerinin üzerine eğmiş görüncə dua ettiğini anladım.

Dadı kapıyı tıklattı. Polly ayağa kalktı.

“Giyindim, Harriet,” dedi, “kendim giyindim ama düzgün

yapamadım. Üstümü düzelt!”

“Neden kendiniz giyindiniz, Küçük Hanım?”

“Sus! Yavaş konuş, Harriet; *kızı* (o anda gözlerim kapalı yatan beni kastediyordu) uyandıracaksın. Öğrenmek için yaptım, sen gidince de tek başıma giyinebilmek için.”

“Gitmemi mi istiyorsunuz?”

“Huysuzluk ettiğin zamanlar birçok kez gitmeni istedim ya, şimdi istemiyorum. Kuşağımı düzgünce bağla, saçlarımı da düzelt, lütfen.”

“Kuşağınız yeterince düzgün. Ne kadar da derli toplu bir küçük hanım olmuşsunuz!”

“Tekrar bağlanması gerek. Lütfen tekrar bağla.”

“Oldu işte. Ben yokken sizi o genç hanım giydirdisin.”

“Katiyen olmaz.”

“Neden? Çok tatlı bir genç hanım. Ona nazik davranır ve huysuzluk etmezsiniz umarım, Küçük Hanım.”

“Beni katiyen giydirmeyecek.”

“Komik ufaklık seni!”

“Saçımı düzgün ayırmıyorsun, Harriet; çizgisi yamuk olacak.”

“Öff, sizi memnun etmek de ne zor. Bu iyi mi?”

“Çok iyi. Giyindiğime göre şimdi nereye gitmeliyim?”

“Sizi kahvaltı salonuna götüreceğim.”

“O zaman gel.”

Kapıya gittiler. Durdu.

“Ah! Harriet, keşke burası babamın evi olsaydı! Bu insanları tanımıyorum.”

“Uslu çocuk olun, Küçük Hanım.”

“Uslu duruyorum ama buram ağrıyor,” dedi elini kalbine götürüp “Baba! Baba!” derken inleyerek.

Odadan çıkmak üzereydiler ki bu sahneyi görmek için doğrudum.

“Genç hanıma günaydın, deyin,” diye buyurdu Harriet. Kız “Günaydın,” dedi ve dadısının peşinden odadan çıktı. Harriet, mahallede oturan arkadaşlarına uğramak için aynı gün bir süreliğine gitti.

Aşağıya indiğimde Paulina’yı (çocuk kendine Polly diyordu ya, tam adı Paulina Mary idi) kahvaltı masasında Mrs. Bret-

ton'ın yanında otururken buldum; önünde bir bardak süt duruyordu, masa örtüsünün üzerindeki hareketsiz elinde ise bir lokma ekmek vardı. Yemek yemiyordu.

“Bu küçüğün gönlünü nasıl yapacağız,” dedi Mrs. Bretton bana, “bilemiyorum. Tek lokma yemiyor ve görünüşüne bakılırsa uyumamış da.”

Zamanın ve şefkatin gücüne güvendiğimi söyledim.

“Evde birini sevse hemen ayak uydurur, başka türlü olmaz,” diye yanıtladı Mrs. Bretton.

2. BÖLÜM

PAULINA

Aradan birkaç gün geçti ve anlaşılan Paulina evdeki hiç kimse-den pek hoşlanmadı. Çok yaramaz ya da inatçı değildi. Başına buyruk olmaktan çok uzaktı ama teselli –hatta huzur– buldu-ğunu görmek de pek olası değildi. Hüzünlüydü. Hiçbir yetiş-kin, mutsuz olma konusunda onun eline su dökemezdi. Sıla belirtileri, Avrupa’dan fersahlarca uzak olup Avrupa hasreti çeken hiçbir sürgünün asık suratında, onun küçük çehresinde olduğundan daha açık okunamazdı. Yaşlanıp ürpertici bir hâle bürünüyordu sanki yüzü. Ben, Lucy Snowe, o laneti taşıma-dığımı, yani fazla heyecanlı ve hercai bir hayal gücüne sahip olma suçunu işlemediğimi kabul ediyorum. Ama ne zaman bir odanın kapısını açıp onu bir köşede tek başına oturmuş, başı küçücük ellerinin arasında görsem, o oda bana içinde kimsecik-lerin olmadığı, perili bir yermiş gibi gelirdi.

Bazen, ay ışığıyla aydınlanmış gecelerde uyandığımda, he-men gözüme çarpan gecelikli ve beyazlar içindeki siluetini ya-takta diz çökmüş, Katolik ya da Metodist bir dindar, büyümüş de küçülmüş bir sofı veya küçük bir azize misali dua eder-ken görünce aklımdan türlü türlü düşünceler geçer ama bunlar da o çocuğun zihnindekilerden daha mantıklı ve sağlıklı olma-ma riskini taşırdı.

Dualarında ne dediğini nadiren duyabiliyordum, çünkü fısıldırıyordu; aslında fısıldamıyordu bile, sözcükler dillendirilme-den kalıyordu, kulağıma ulaşabilen tek tük cümle “Baba, canım babacığım!” nakaratıydı. Bunun saplantılı bir eğilim sergileyen, takıntılı bir mizaç olduğunu anladım, ki bence bir erkek ve ka-dında görülebilecek en talihsiz lanetlenme biçimiydi.

Önü alınmaksızın böyle devam etseydi kendini böyle yıprat-masının sonu kim bilir nerelere varırdı; ama bu davranış biçimi

aniden değişti.

Mrs. Bretton bir öğleden sonra onu bir köşedeki alışılmış ye-rinden kalkmaya ikna edip pencere önü sekisine oturtmuş ve oyalansın diye yoldan gelip geçenleri seyretmesini ve belli bir süre içinde sokaktan kaç kadın geçtiğini saymasını söylemişti. O umursamazca oturmuş, ne dışarı bakıyor ne de kadınları sa-yıyordu ki, göz bebeğinde –gözümü gözlerine dikmiştim– ür-kütücü bir başkalaşıma tanık oldum. Bu aniden değişebilen, tehlikeli –*hassas* olarak da adlandırılabilir– tabiatlar, daha sakın bir mizacın inatçı kaprislere kapılmaktan alıkoyduğu ki-şilere pek çok ilginç tablo sunar. Sabit ve yoğunlaşmış bakışında bir ışık titreşti, sonra alevlendi, bulutların kararttığı o küçük alın aydınlandı, boş ve kederli çehresine gün doğdu, yüzündeki üzgün ifade kaybolarak yerine ani bir canlılık, yoğun bir bekle-yiş geldi. “Bu o!” kelimeleri döküldü ağızından.

16 Bir kuş gibi, ok gibi ya da başka herhangi bir hızlı şey gibi fırlayıp odadan ıktı. Evin kapısını nasıl açtırdı, bilmiyorum; aralıktı herhalde. Belki de Warren ile karşılaştı ve adam emrini yerine getirdi, zira küçük kız fazlasıyla fevriydi. Sakince pence-reden dışarı bakarken siyah elbisesi ve minicik örgü önlüğüyle (ocuk önlüklerinden hiç hazzetmezdi) sokağın yarısına kadar koştuğunu gördüm ve tam dönüp Mrs. Bretton’a çocuğun deli gibi sokağa fırladığını ve derhal peşinden gidilmesi gerektiğini sessizce haber vermek üzereydim ki soğukkanlı gözlemim ve yoldan geçenlerin meraklı bakışları altında birinin onu hemen yakaladığını gördüm. Bu ani değişimin kaynağı bir beyefendi idi ve kızın dışarı çıktığını görür görmez onu yakalayıp peleri-nine sarmış, şimdi ise eve geri getirmek üzere ilerliyordu.

Onu bir hizmetçiye teslim edip gideceğini sandım ama içeri girdi. Aşağıda biraz oyalandıktan sonra üst kata ıktı.

Derhal Mrs. Bretton’a bir tanıdığın geldiği iletildi. Mrs. Bretton onu karşılayıp selamladı ama yine de sarsılmış, şaşır-mış, gafil avlanmıştı. Hâli tavrı bile sitemkârdı, oysa adam onun sözlerine karşılık vermektense sadece “Elimde değildi, hanımefendi. Alışıp alışmadığını kendi gözlerimle görmeden ülkeyi terk etmem imkânsızdı,” dedi.

“Ama düzenini bozacaksınız.”

“Umarım bozmam. Babasının küçük Polly’si nasılmış bakalım?”

Bu soruyu, nazikçe karşısına oturttuğu Paulina’ya yöneltmişti.

“Polly’nin babası nasılmış?” diye yanıtladı küçük kız, babasının dizine yaslanıp yüzüne bakarken.

Şükürler olsun ki şamatalı bir sahne olmadı ama çok duygu yüklüydü ve bardak dolup köpürmediği veyahut öfkeyle taşmadığı için bakarken insanın içi daha da çok eziliyordu. Tüm coşkulu ve dizginlenmemiş duygusal anlarda, durumu küçümsemek ya da alaya almak bezgin izleyiciyi rahatlatır. Oysa ben, kendiliğinden ortaya çıkmış böyle bir duygu ve sağduyunun hükmü altındaki bu dev köle yüzünden omuzlarıma hiç olmadığı kadar ağır bir yük binmiş gibi hissettim.

Mr. Home haşın –belki de sert demeliyim– yüz hatlarına sahipti; alnı boğum boğum, elmacık kemikleri belirgin ve çıkıktı. İskoçlara özgü bir çehresi vardı; ama gözlerinde bir his, şimdi gergin olan yüzünde belli bir duygu okunuyordu. Konuşurken kuzey aksanı, fizyonomisiyle örtüşüyordu. Hem gururlu hem cana yakındı. Elini çocuğun kaldırdığı başına koydu. “Polly’yi öp,” dedi kız.

Mr. Home onu öptü. Keşke babası onu öptüğünde kendini tutamayıp ağlasaydı, böylece ferahlardım ve içim rahat ederdi. Oysa o şaşılası biçimde hafif bir ses çıkardı. İstedğini –*tüm* istediğini– elde etmiş ve memnuniyetten büyülenmişti sanki. Bu varlığın ne yüzü ne de edası babasına benziyordu ama yine de onun soyundandı işte. Armut dibine düşmüş, kızın aklı babasının fikirleriyle dolmuştu.

Bazı meselelerde kendi içinde nasıl hissederse hissetsin, Mr. Home’da erkeksi bir kendine hâkimiyet olduğu tartışılmaz bir gerçektir. “Polly,” dedi küçük kızına tepeden bakarak, “koridora git, iskemlenin üstünde babanın pardösüsünü göreceksin, ceplerini karıştırırsan bir mendil bulacaksın, onu bana getir.”

Polly, babasının lafını dinledi, çabucak gidip geldi. Döndüğünde Mr. Home, Mrs. Bretton ile konuşuyordu, bu yüzden Polly elinde mendille bekledi. O minicik bedeni ve iki dirhem bir çekirdek hâliyle babasının dizi dibinde duruşu görülecek manzaraydı doğrusu. Babasının onun döndüğünden habersiz,

konuşmaya devam ettiğini görünce elini tuttu, gevşek parmaklarını açtı, mendili avucuna koyup parmakları teker teker kapadı. Babası onu hâlâ görmemiş ya da fark etmemiş gibiydi ama çok geçmeden onu dizine oturttu, kız da ona sokuldu ve sonraki bir saat boyunca ne birbirlerine baktılar ne de konuştular ama sanırım ikisi de mutluydu.

Çay sırasında, bu minik canlının davranışları, her zamanki gibi, insanın gözünü tamamen meşgul ediyordu. Önce sandalyeleri yerleştiren Warren'a emirler yağdırdı.

"Babamın sandalyesini buraya, benimkini de yanına, babam ile Mrs. Bretton'ın arasına koyun. Ona çayını *ben* koymalıyım."

Kendi yerine geçip babasına el etti.

"Evimizdeymiş gibi yanımda otur, baba."

Babasının fincanını aldı, şekeri karıştırıp krema koyarken "Evdeyken senin için bunları hep ben yapardım, baba. Başka kimse yapamaz, sen kendin bile yapamazsın."

Yemek boyunca babasıyla ilgilenmeye devam etti. Hareketleri hayli komikti. Şeker maşası tek eli için fazla büyüktü, o yüzden tutarken iki elini birden kullanmak zorunda kaldı. Gümüş krema ibriğini, tereyağlı ekmek tabaklarını, fincan ve altlığı kaldırmaya gücü yetmedi; ama kâh onu alıyor kâh bunu uzatıyordu ve neyse ki hiçbir şeyi kırmadan her işin üstesinden geldi. Açıkçası onun küçük bir işgüzar olduğunu düşündüm; ama tıpkı diğer ebeveynler gibi kör olan babası onun hizmet etmesinden son derece memnun görünüyor, hatta yaptığı işler onu hayret verici biçimde sakinleştiriyordu.

"Beni hep böyle rahat ettirir!" demekten kendini alamadı Mr. Home, Mrs. Bretton'a. O hanımefendinin de—o an evde olmasa da—kendisini "rahat ettiren" ve çok daha benzersiz bir tanıdığı vardı, bu yüzden Mr. Home'un zaafına anlayışla yaklaştı.

Mrs. Bretton'ı "rahat ettiren" bu şahıs, akşam saatlerinde sahneye çıktı. O gün döneceğini biliyordum ve Mrs. Bretton'ın saatlerdir onu beklediğinin de farkındaydım. Çaydan sonra ateşin başına oturmuştuk ki Graham çemberimize katıldı. Daha doğrusu çemberimizi bozdu demeliyim, çünkü onun gelişi elbette bir telaş yarattı; ayrıca Mr. Graham aç olduğu için yemek hazırlanması gerekiyordu. O ve Mr. Home eski tanıdıklar

olarak selamlaştılar; Mr. Graham küçük kıza bir süre aldırış etmedi.

Mr. Graham yemeğini bitirdi, annesinin bitmek bilmez sorularını yanıtladı ve masadan şömineye döndü. Karşısında, yamacındaki çocukla Mr. Home oturuyordu. *Çocuk* deyince yakışksız ve yetersiz bir sözcük kullanmış oluyorum; büyükçe bir oyuncak bebeğe de olabilecek bir yas elbisesi ve beyaz korsaj giymiş, ağırbaşlı bir küçük insandan başka her türlü resmi akla getiren bir sözcük bu. Kız şimdi, üzerinde beyaz cilalı tahtadan oyuncak bir dikiş kutusunun olduğu bir sehpanın yanındaki yüksek bir sandalyeye tünemiş, bir mendil tutuyordu. Elinde bir şiş gibi duran bir iğneyle ara sıra bunun kenarlarına bir şeyler yapıyor, iğneyi sık sık eline batırarak patiska kumaşta kanlı noktacıklardan izler bırakıyordu. Bazen o inatçı silah kontrolünden çıkarak parmağına biraz daha derin saplandığında irkiliyor ama yine de sessiz, hamarat, kendini kaptırmış, kadınsı bir şekilde çalışmaya devam ediyordu.

Graham o zamanlar on altı yaşında, yakışıklı, hilekâr görünüşlü bir gençti. Hilekâr diyorum ama aslında çok hain bir yaratılışı olduğu için değil, bu sıfat bana onun beyaz tenli Kelt (Sakson değil) yakışıklılığını, açık kumral dalgalı saçlarını, kıvrak hareketlerini, yüzünden eksik olmayan tebessümünü, hem etkileyiciliğini hem de kurnazlığını (ama kötü anlamda değil) tarif etmede uygun geldiği için. Graham o zamanlarda şımarık ve kaptisli bir çocuktü.

“Anne,” dedi, karşısındaki ufak tefek simayı bir süre sessizce süzdükten sonra ve Mr. Home’un odadaki geçici yokluğu onu çekingenlik namına bildiği tek şey olan hafif tebessümlü bir mahcubiyetten kurtardığında, “anne, şu an aramızda henüz tanımadığım genç bir hanım görüyorum.”

“Mr. Home’un küçük kızını kastediyorsun sanırım,” dedi annesi.

“Pek tabii, hanımefendi,” diye yanıtladı oğlu, “lakin resmiyetten ziyadesiyle uzak bir ifade kullandığınızı düşünüyorum. Adını andığım asil hanımefendiden bahsederken Miss Home *demeliydim* şüphesiz.”

“Bak şimdi, Graham, çocukla dalga geçme. Onu emellerine

alet etmene izin vereceğimi sanma sakın.”

“Miss Home,” diye devam etti Graham, annesinin serzenişine aldırmaksızın, “başka kimse bu zahmete girmeye istekli görünmediğine göre kendimi tanıtma şerefine nail olabilir miyim? Bendeniz John Graham Bretton.”

Kız ona baktı, Graham ayağa kalkıp hayli ciddi bir tavırla önünde eğildi. Polly telaşsız biçimde yüksüğü, makası, el işini bıraktı, oturduğu yerden ihtiyatla indi ve tarifsiz bir ciddiyetle reverans yaparak “Nasılsınız?” dedi.

“Kemal-i sıhhat ve afiyetteyim, efendim; lakin hızlı bir yolculuktan ötürü bir nebze yorgunum. Sizin sıhhatiniz yerindedir umarım, hanımefendi?”

Küçük kadının hevesli yanıtı “Hay-yi iyiyim,” oldu ve sonra tekrar eski yerine oturmaya çalıştı ama bunun biraz tırmanma ve zorlanma –adabımuâşeretten yapılacak imkânsız bir fedakârlık– olmadan gerçekleştiremeyeceğini anladı ve garip bir genç beyefendinin huzurunda yardım almaya tenezzül etmeyecek yüksek sandalyesinden feragat edip alçak bir tabureye geçti: Graham’ın sandalyesinin yanına çektiği alçak tabureye.

20

“Umarım, hanımefendi, şu anki ikametgâhınız, yani annemin evi, zatîâlinize layık bir konuttur.”

“Pek de–yıl, eve gitmek istiyorum.”

“Tabii ve takdire şayan bir arzu, hanımefendi; mamafih buna karşı çıkmak için elimden geleni yapacağım. Sizden, annemle Miss Snowe’un bana veremediği, eğlence denilen o değerli emtiadan biraz olsun almayı başaracağımı sanıyorum.”

“Çok yakında babamın yanına gitmem gerekecek. Annenizle fazla kalmayacağım.”

“Yok, yok; benimle kalacaksınız, eminim. Binebileceğiniz bir midillim ve size göstereceğim envai çeşit resimli kitabım var.”

“Siz artık burada mı yaşayacaksınız?”

“Evet. Bu hoşunuza gitti mi? Beni sevdiniz mi?”

“Hayır.”

“Neden?”

“Bence acayıpsınız.”

“Yüzüm mü acayıp acaba, hanımefendi?”

“Yüzünüz ve sizinle ilgili her şey. Uzun kızıl saçlarınız var.”

“Kumral desek daha doğru. Annem kumral ya da altın sarısı diyor, tüm arkadaşları da. Ama ‘uzun kızıl saçlarım’la bile,” (derken yelesini bir tür zaferle salladı, turuncuya çalan açık kah-verengi saçları olduğunu kendisi de pekâlâ biliyor ve saçlarının aslan yelesine has tonundan gurur duyuyordu) “zatıâlinizden daha acayip olamam, hanımefendi.”

“Bana acayip mi diyorsunuz?”

“Bittabi.”

(Bir duraklamadan sonra) “Sanırım ben yatacağım.”

“Sizin gibi minik bir şeyin çoktan yatakta olması gerekirdi ama beni görmek istediğiniz için uyumadınız herhalde?”

“Aslına bakarsanız, hayır.”

“Ailemle birlikte oturmak hoşunuza gitti şüphesiz. Eve geleceğimi biliyordunuz ve beni görmek için beklediniz.”

“Babamı bekledim, sizi değil.”

“Pekâlâ, Miss Home. Ama gözdeniz olacağım. Hatta diyebilirim ki, çok yakında babanızdan önce geleceğim.”

Polly, Mrs. Bretton’a ve bana iyi geceler diledi; Graham’ın de aynı ilgiyi hak edip etmediği konusunda kararsız gibiydi ki, Graham onu tek eliyle yakalayıp havaya kaldırdı, diğer eliyle de başının üzerinde havada tuttu. Polly, şöminenin üstündeki aynada kendini böyle havaya kaldırılmış olarak gördü. Bu hareketin aniliği, teklifsizliği, saygısızlığı kabul edilebilir gibi değildi.

“Kendinizden utanın, Mr. Graham!” diye haykırdı öfkeyle. “İndirin beni!” Tekrar iki ayağı üstüne bastığında da dedi ki: “Ben size böyle davransam, Warren’ın yavru kediye tutup kaldırdığı gibi havaya kaldırsam,” (dedi bu esnada o kudretli eli kaldırarak) “benim için ne düşünürdünüz, merak ediyorum.”

Bunu söyledikten sonra çıkıp gitti.